

ارزیابی میزان سازگاری تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زابل

محسن حمیدیان^۱، افروز مزیدی مرادی^۲، انیس جر^۱، حمید صالحی نیا^۳، سلیمان سراوانی^۴، حنا گز مه^۱، زهرا شهابی نیا^{۵*}

چکیده

مقدمه: سازگاری تحصیلی یکی از مؤلفه‌های مهم موفقیت دانشجویان در محیط دانشگاه است. شناسایی دقیق این عوامل می‌تواند به برنامه‌ریزی هدفمند در حوزه روانشناسی آموزشی کمک نماید. بنابراین، این مطالعه با هدف ارزیابی میزان سازگاری تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان علوم پزشکی زابل انجام شد.

روش بررسی: این مطالعه مقطعی توصیفی-تحلیلی بر روی ۲۲۰ نفر از دانشجویان انجام شد. سازگاری تحصیلی با پرسشنامه سازگاری تحصیلی دانشجویان فرحبخش و همکاران سنجیده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری تی مستقل، آنالیز واریانس و ضریب همبستگی پیرسون در سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ انجام شد.

نتایج: در این مطالعه ۵۷/۹٪ از دانشجویان دختر، ۹۰/۶٪ مجرد، ۶۸/۳٪ ساکن خوابگاه‌های دانشجویی، ۶۰/۹٪ در دانشکده پرستاری و ۳۵/۶٪ در ترم‌های تحصیلی ۷ و ۸ و ۶۹/۳٪ در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بودند. میانگین نمره سازگاری تحصیلی $11/83 \pm 72/86$ بود و در پسران به‌طور معناداری بالاتر از دختران بود ($p=0.012$). نمره سازگاری تحصیلی بر اساس وضعیت تأهل، محل سکونت، ترم تحصیلی، دانشکده، مقطع تحصیلی و سن، تفاوت معناداری نشان نداد ($p>0.05$).

نتیجه‌گیری: سازگاری تحصیلی در این دانشجویان در سطح نسبتاً مطلوبی قرار داشت و متغیر جنسیت به‌طور معناداری در این زمینه مؤثر بود. به نظر می‌رسد، تمرکز برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای بر ارتقای مهارت‌های روان‌شناختی و تطابق فردی دانشجویان می‌تواند در بهبود سازگاری تحصیلی مؤثر باشد.

کلیدواژه‌ها: سازگاری تحصیلی، دانشجویان، علوم پزشکی

۱- گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، زابل، ایران.

۲- دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران.

۳- دانشیار اپیدمیولوژی، گروه اپیدمیولوژی و آمار زیستی، دانشکده بهداشت، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

۴- گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زابل، زابل، ایران.

۵- دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، بیرجند، ایران.

پست الکترونیکی: Shahabiniaz@gmail.com

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۲۴۳-۹۸۹۱۵۴۹۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴ / ۰۶ / ۱۵

تاریخ بازبینی: ۱۴۰۴ / ۰۴ / ۳۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳ / ۰۲ / ۲۹

حضور در دانشگاه می‌تواند یک تجربه بسیار چالش‌زا باشد که مسیر زندگی دانشجویان را تغییر دهد و خشنودی واقعی را فراهم کند. با این حال، بسیاری از مطالعات نشان می‌دهند که اکثر دانشجویان قادر به انجام تعهدات خود و تکمیل تحصیلات خود نیستند (۱). در سال اول دانشگاه دانشجویان روابطی را با محیطی که برای پاسخ به موقعیت‌های مختلف سازگاری با آن مواجه هستند، برقرار می‌کنند؛ قرار گرفتن در یک گروه همسالان، ایجاد یک شبکه حمایتی، مقایسه و تنظیم انتظارات قبلی خود با تجربه فعلی و انجام موفقیت‌آمیز عملکرد تحصیلی. این فرآیند زمانی به اوج خود می‌رسد که آن‌ها اولین نتایج تحصیلی خود را کسب می‌کنند و نشان می‌دهند که قادر به ادامه دادن هستند (۲، ۳). سازگاری تحصیلی به خروجی نهایی رابطه سازنده پویا بین یادگیرنده و محیط دانشگاه برمی‌گردد که باعث بهبود رشد علمی و شخصی یادگیرنده می‌شود. ویژگی‌های خوب این رابطه شامل سخت‌کوشی آموزشی، رضایت، پذیرش و موافقت با استانداردهای دانشگاه و انجام وظایف در زمان، نحوه و سازمان‌دهی آن‌ها می‌باشد (۴). سازگاری مستقیماً بر عملکرد تحصیلی، مدت ماندگاری و رضایت کلی دانشجویان اثر می‌گذارد (۵). اهمیت سازگاری تحصیلی مناسب در بین دانشجویان با چالش‌هایی که با آن روبرو می‌شوند از جمله اضطراب فرهنگ پذیری، انزوای اجتماعی و انتظارات تحصیلی متفاوت نمایان می‌شود (۶-۸). این چالش‌ها ممکن است در مناطقی که منابع و سیستم‌های حمایت اجتماعی معمولاً در مقایسه با مناطق شهری کمتر رایج هستند، شدیدتر شوند (۹).

صلاحیت، رفاه روانی و مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های آموزش عالی متأثر کسب موفقیت دانشجویان در سازگاری با خود قرار می‌گیرد (۱۰). از مشکلات سال‌های مهاجرت، عدم تعامل با دوستان در دانشگاه و محیطی است که فرد در آن زندگی می‌کند. مشکل دیگر، دشواری در فهم مطالب ارائه‌شده

در دانشگاه می‌باشد (۱۱). این مشکلات می‌توانند باعث تنش روانی به شکل استرس و دوری از محیط اجتماعی شوند (۱۲). اضطراب فرهنگ پذیری از موقعیت‌های جدید زمانی که فرد تحت فرآیند خودتنظیمی قرار می‌گیرد، ناشی می‌شود که در آن مشکلات ارتباطی به دلیل محدودیت‌های زبانی، دشواری در طی مراحل یادگیری در سخنرانی‌ها، پیچیدگی در فهم مسیرها، احساس تنهایی و تفاوت در غذا وجود دارد که می‌تواند فرد را ناراحت کند (۱۳، ۱۴). در فرآیند انتقال از آموزش متوسطه به آموزش عالی، دانشجویان سال اول کم‌وبیش در سازگاری با محیط جدید مشکل دارند و این باعث ایجاد استرس در ابتدای ورود به دانشگاه می‌شود. ناتوانی فرد در سازگاری با محیط جدید، شکست در سازگاری با محیط جدید است (۱۵، ۱۶). این شکست در سازگاری بر روانشناسی فرد مانند عزت‌نفس و اعتمادبه‌نفس پایین، استرس عاطفی، اختلالات اضطرابی و تنهایی اثر می‌گذارد (۱۷). سازگاری با محیط در سال اول بدون شک برای هر دانشجویی که مهاجرت می‌کند، به‌ویژه در دانشگاه، جدید است. بر اساس یک مطالعه اولیه، زمان لازم برای ایجاد سازگاری برای هر دانشجو از یک ماه تا چند ماه بسیار متفاوت است. زمانی که دانشجویان برای سازگاری نیاز دارند، متفاوت بوده و این تفاوت ناشی از وجود عوامل فردی و محیطی متعددی است که بر فرآیند انطباق تأثیر می‌گذارند (۱۸). دانشجویانی که دارای مهارت‌های مقابله‌ای قوی‌تر، خودکارآمدی بالاتر، و حمایت اجتماعی بیشتری هستند، معمولاً سریع‌تر با محیط جدید سازگار می‌شوند (۱۹، ۲۰). همچنین، دانشگاه‌هایی که از سیستم‌های حمایتی قوی‌تر (مانند مراکز مشاوره، برنامه‌های راهنمایی دانشجویان جدیدالورود)، منابع آموزشی کافی، و جو آموزشی مثبت برخوردارند، می‌توانند فرآیند سازگاری را تسهیل کنند (۲۱، ۲۲). این عوامل بدون شک به یکدیگر مرتبط خواهند بود، به‌ویژه عواملی که به هر فرد مربوط می‌باشند. از این‌رو، شناسایی عواملی که می‌توانند در این

سازگاری مؤثر باشند، از اهمیت زیادی برخوردار است با توجه به اهمیت نقش سازگاری تحصیلی در موفقیت دانشجویان علوم پزشکی که با استرس‌های آموزشی و بالینی خاصی مواجه‌اند، این پژوهش با هدف بررسی سطح سازگاری تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن در میان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زابل انجام شد.

روش بررسی

این مطالعه مقطعی توصیفی-تحلیلی بر روی دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی زابل در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ انجام شد. دانشجویانی که برای ورود به مطالعه رضایت داشتند، وارد مطالعه شدند و دانشجویان با سابقه مشروطی در دوران تحصیل، سابقه تأییدشده بیماری روانی، دانشجویان مهمان و دانشجویان با تجربه حادثه ناگوار در یک ماه اخیر (خود اظهاری) از مطالعه خارج شدند.

۲۲۰ نفر از دانشجویان واجد شرایط مورد بررسی قرار گرفتند، از آنجایی که سازگاری تحصیلی در دانشکده‌های مختلف بر اساس مطالعات قبلی متفاوت گزارش شده است، جهت کنترل اثر دانشکده بر پیامد، انتخاب دانشجویان به روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده بود، بر این اساس متناسب با سهم هر دانشکده، نمونه از آن دانشکده انتخاب شد، در ابتدا سهم هر دانشکده از کل دانشجویان مشخص و سپس متناسب با سهم هر دانشکده، تعداد نمونه مشخص گردید. در هر دانشکده نیز به صورت تصادفی ساده و بر اساس لیست آموزش، دانشجویان وارد مطالعه شدند، سپس با مراجعه به افراد، توضیحات کامل به دانشجو داده می‌شد و در صورت رضایت و همچنین دارا بودن شرایط ورود، پرسش‌نامه توسط وی تکمیل می‌شد.

برای جمع‌آوری داده‌ها از یک پرسشنامه دو قسمتی شامل اطلاعات دموگرافیک و پرسشنامه سازگاری تحصیلی دانشجویان فرحبخش و همکاران استفاده شد (۲۳). اطلاعات دموگرافیک شامل پرسشنامه سازگار تحصیلی دانشجویان

توسط فرحبخش (۱۳۹۰) طراحی و اعتباریابی شده است، این پرسشنامه شامل ۲۳ گویه بسته پاسخ بر اساس طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت (خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۵)) می باشد، این پرسشنامه توسط رضایی (۱۳۹۳) اعتباریابی شده است (۲۴). حداقل نمره در این پرسشنامه ۲۳ و حداکثر آن ۱۱۵ می باشد. نمرات بین ۲۳ تا ۴۶، نشان‌دهنده سازگاری ضعیف، نمرات بین ۴۶ تا ۹۲ به عنوان سازگاری بسیار خوب در نظر گرفته می‌شود. در مطالعه رضایی (۱۳۹۳) پایایی پرسشنامه بیشتر از ۰/۷ محاسبه شد که نشان پایایی قابل قبول پرسشنامه است (۲۴)، در پژوهش فرحبخش (۱۳۹۰) برای محاسبه پایایی آزمون از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید که این میزان برای کل آزمون ۰/۸۱ بود که نشان‌دهنده روایی و پایایی مطلوب جهت استفاده بر روی دانشجویان را دارد (۲۳). در مطالعه رضایی (۱۳۹۳) روایی صوری و محتوایی پرسشنامه به تأیید اساتید و صاحب‌نظران رسید (۲۴).

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار **spss 18** انجام شد. برای توصیف داده‌ها از جداول توزیع فراوانی به همراه میانگین و انحراف معیار استفاده شد، سپس نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف بررسی شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری تی مستقل، آنالیز واریانس و ضریب همبستگی استفاده شد. سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

در این مطالعه ۲۲۰ دانشجو شرکت داشتند که از این تعداد ۵۷/۹٪ (۱۱۷ نفر دختر، ۹۰/۶٪) ۱۸۳ نفر مجرد، ۶۸/۳٪) ۱۳۸ ساکن خوابگاه‌های دانشجویی، ۶۰/۹٪) ۱۲۳ در دانشکده پرستاری و ۳۵/۶٪) ۷۲ در ترم‌های تحصیلی ۷ و ۸ و ۶۹/۳٪) ۱۴۰ در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بودند. جزئیات بیشتر در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: توزیع متغیرهای دموگرافیک در افراد مورد مطالعه

متغیر	زیرمتغیر	تعداد (درصد)
جنسیت	دختر	۱۱۷ (۵۷/۹)
	پسر	۸۵ (۴۲/۱)
ترم تحصیلی	کمتر از ۳	۲۳ (۱۱/۴)
	۳ و ۴	۴۷ (۲۳/۳)
	۵ و ۶	۴۸ (۲۲/۸)
	۷ و ۸	۷۲ (۳۵/۶)
	۹ و ۱۰	۱۲ (۵/۹)
وضعیت تأهل	مجرد	۱۸۳ (۹۰/۸۶)
	متأهل	۱۱ (۵/۴)
	همسر جدا شده	۸ (۴/۰)
دانشکده	پزشکی	۱۹ (۹/۴)
	پرستاری	۱۲۳ (۶۰/۹)
	پیراپزشکی	۲۹ (۱۴/۴)
	داروسازی	۱۸ (۸/۹)
	بهداشت	۱۳ (۶/۴)
مقطع تحصیلی	کاردانی	۲۵ (۱۲/۴)
	کارشناسی	۱۴۰ (۶۹/۳)
	دکتری عمومی	۳۷ (۱۸/۳)
محل سکونت	منزل شخصی	۴۹ (۲۴/۳)
	منزل دانشجویی	۱۵ (۷/۴)
	خوابگاه	۱۳۸ (۶۸/۳)

میانگین سنی دانشجویان $22/40 \pm 2/36$ سال و میانگین نمره سازگاری تحصیلی در دانشجویان $72/81 \pm 11/83$ بود (جدول ۲) و (۵/۰٪) ۱ نفر دارای سازگاری تحصیلی ضعیف و (۹۲/۶) ۱۸۷ نفر سازگاری تحصیلی متوسط و (۶/۹) ۱۴ نفر سازگاری تحصیلی بالا داشتند. (جدول ۳)

جدول ۲: میانگین نمره سازگاری تحصیلی و ابعاد آن در دانشجویان علوم پزشکی

متغیر	(انحراف معیار) میانگین
سن	$22/40 \pm 2/36$
سازگاری تحصیلی	$72/81 \pm 11/83$

جدول ۳: وضعیت سازگاری تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی

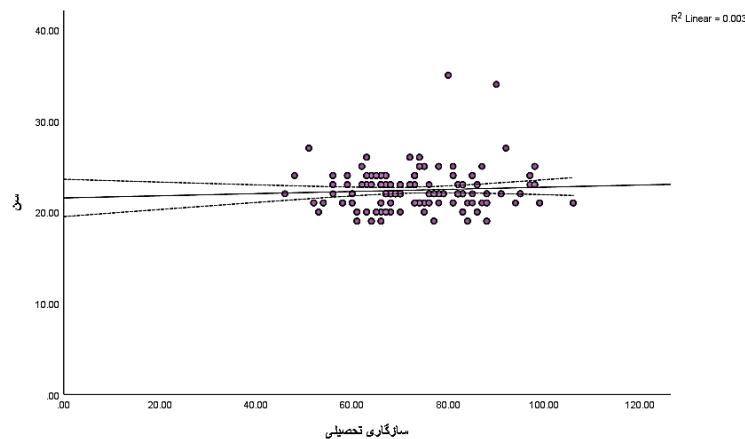
متغیر	(درصد) تعداد
سازگاری تحصیلی ضعیف	۱ (۰/۵)
سازگاری تحصیلی متوسط	۱۸۷ (۹۲/۶)
سازگاری تحصیلی بسیار خوب	۱۴ (۶/۹)

میانگین نمره سازگاری تحصیلی به صورت معنی داری در دانشجویان دختر بالاتر از دانشجویان پسر بود ($p=0.012$). اما، میانگین نمره سازگاری تحصیلی بر حسب وضعیت تأهل، نوع سکونت، ترم تحصیلی، دانشکده و مقطع تحصیلی تفاوت معنی داری را نشان نداد ($p>0.05$). (جدول ۴)

جدول ۴: مقایسه میانگین نمره سازگاری تحصیلی بر حسب متغیرهای دموگرافیک

متغیر	زیر متغیر	(انحراف معیار) میانگین	p-value
جنسیت	دختر	۷۱/۰۲±۱۰/۳۲	۰/۰۱۲
	پسر	۷۵/۲۶±۱۳/۳۳	
وضعیت تأهل	مجرد	۷۲/۵۶±۱۱/۹۵	۰/۲۳۵
	متأهل	۷۱/۸۲±۱۲/۹۱	
	همسر جدا شده	۷۹/۷۵±۳/۸۱	
دانشکده	پزشکی	۷۶/۰۰±۱۴/۰۷	۰/۱۳۸
	پرستاری	۷۲/۴۳±۱۱/۰۷	
	پیراپزشکی	۷۲/۷۲±۱۲/۹۳	
	داروسازی	۶۸/۲۲±۱۰/۵۶	
	بهداشت	۷۸/۲۳±۱۳/۱۵	
نوع سکونت	منزل شخصی	۷۲/۱۶±۱۲/۶۷	۰/۹۰۷
	منزل دانشجویی	۷۲/۸۰±۱۴/۰۱	
	خوابگاه	۷۳/۰۴±۱۱/۳۶	
ترم تحصیلی	کمتر از ۳	۷۲/۱۷± ۱۰/۱۷	۰/۲۲۹
	۳ و ۴	۷۳/۵۷± ۱۲/۷۶	
	۵ و ۶	۷۲/۸۳± ۱۱/۸۷	
	۷ و ۸	۷۱/۳۲± ۱۱/۴۹	
	۹ و ۱۰	۷۹/۸۳± ۱۲/۰۷	
مقطع تحصیلی	کاردانی	۷۴/۷۲± ۹/۲۰	۰/۶۷۹
	کارشناسی	۷۲/۶۲± ۱۱/۹۹	
	دکتری عمومی	۷۲/۲۲± ۱۲/۹۳	

بین سن و سازگاری تحصیلی یک همبستگی خطی مثبت و ضعیفی مشاهده شد که از نظر آماری معنادار نبود ($r_{\text{Pearson}} = 0.059, p = 0.403$). (شکل ۱)

شکل ۱: ضریب همبستگی پیرسون بین سن و سازگاری تحصیلی

بحث

را بیشتر از دانشجویان دختر سازگار کنند. اما دانشجویان دختر و پسر هیچ تفاوتی در سازگاری تحصیلی نداشتند. دلیل این امر می‌تواند این باشد که دانشجویان پسر و دختر در معرض شرایط مشابهی از فعالیت‌های تحصیلی قرار دارند. از این رو، هیچ تفاوتی در سازگاری تحصیلی آن‌ها یافت نشد که با نتایج مطالعه ما همسو نمی‌باشد (۲۶). همچنین، در مطالعه کریمی میرزا نظام و همکاران (۲۷) که غیرهمسو با مطالعه ما می‌باشد و دانشجویان دختر سطوح بالاتری از سازگاری تحصیلی را نشان دادند. در سطوح بالاتر سازگاری تحصیلی در بین دانشجویان دختر، ممکن است چندین عامل نقش داشته باشند. اولاً، دانشجویان دختر معمولاً نگرش مثبتی نسبت به آینده خود دارند که می‌تواند شوق و انگیزه و تعهد آن‌ها به تحصیل را افزایش دهد. علاوه بر این، علاقه شدید آن‌ها به تحصیل و تمایل به ادامه تحصیل می‌تواند در موفقیت تحصیلی آن‌ها تأثیر بسزایی داشته باشد. علاوه بر این، دانشجویان دختر معمولاً از تعامل بیشتر هم‌جنسان و سطوح بالاتر حمایت اجتماعی

یافته‌های این پژوهش نشان داد میانگین نمره سازگاری تحصیلی در کل جمعیت دانشجویی مورد بررسی برابر با $11/83 \pm 72/86$ بود، که نشان‌دهنده سطح نسبتاً مطلوبی از سازگاری تحصیلی در میان دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زابل است. نتایج مطالعه نشان داد که بین دانشجویان دختر و پسر از نظر نمره سازگاری تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد. به‌طوری‌که، پسران میانگین نمره بالاتری نسبت به دختران داشتند. این یافته با برخی مطالعات مشابه مانند پژوهش **AI-Qaisy** و همکاران (۲۵) همخوانی دارد. آن‌ها نشان دادند که مردان ممکن است در محیط‌های آموزشی از استقلال بیشتر و توانمندی بالاتری در مقابله با چالش‌ها برخوردار باشند. با این حال، باید در نظر داشت که عوامل اجتماعی و فرهنگی نیز می‌توانند در این تفاوت‌ها نقش داشته باشند. همچنین، پژوهش **AI-Khatib** و همکاران (۲۶) گزارش داده است که دانشجویان پسر به دلیل استعداد بیشتر در روابط اجتماعی با دیگران در دانشگاه نسبت به دانشجویان دختر، می‌توانند خود

بهره‌مند می‌شوند که می‌تواند سازگاری آن‌ها را در محیط‌های جدید بهبود بخشد (۲۸، ۲۹).

هرچند، میانگین نمره سازگاری در دانشجویان مطلقه بالاتر از متأهلین و مجردها بود، اما این تفاوت از نظر آماری معنادار نبود. این می‌تواند ناشی از حجم نسبتاً پایین گروه‌های متأهل و مطلقه در نمونه باشد. به‌طورکلی، شواهدی وجود دارد که عوامل خانوادگی ممکن است تأثیر مستقیمی بر عملکرد تحصیلی داشته باشند، ولی این موضوع در نمونه حاضر تأیید نشد. در صورتی که مطالعات **Atteraya** و همکاران (۳۰) و کریمی میرزا نظام و همکاران (۲۷) با توجه به گستردگی حجم نمونه و وجود تعداد متأهلین بیشتر نشان داد که دانشجویان متأهل در مقایسه با دانشجویان مجرد نمرات سازگاری تحصیلی بالاتری داشتند. به‌طورکلی، دانشجویان متأهل تمایل دارند انگیزه و عزم بیشتری برای تلاش برای پیشرفت تحصیلی داشته باشند. علاوه بر این، وضعیت تأهل ممکن است افراد را در مواجهه با چالش‌های محیطی و مخاطرات سلامتی کمتر آسیب‌پذیر کند و در نهایت منجر به بهبود سازگاری در آن‌ها شود (۳۱، ۳۲).

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که میانگین نمره سازگاری تحصیلی بر اساس نوع سکونت (منزل شخصی، منزل دانشجویی و خوابگاه) تقریباً مشابه بوده و تفاوت معناداری بین آن‌ها مشاهده نشد. با این حال، در دانشجویان خوابگاهی سازگاری تحصیلی بالاتری نسبت به دیگران داشتند. این یافته می‌تواند به دلیل افزایش مهارت‌های اجتماعی و خوداتکایی ناشی از زندگی در محیط‌های جمعی باشد که در برخی مطالعات قبلی نیز به آن اشاره شده است (۳۳).

علاوه بر این، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که اگرچه میانگین نمره سازگاری تحصیلی با افزایش ترم تحصیلی، افزایش می‌یابد، اما تفاوت از نظر آماری معنادار نبود. دانشجویان ترم‌های بالاتر (ترم ۹ تا ۱۰) دارای میانگین نمره بالاتری نسبت به دانشجویان ترم‌های پایین‌تر بودند. این یافته می‌تواند ناشی از افزایش تجربه، مهارت‌های تطبیقی، و آشنایی

بیشتر با محیط دانشگاه در طی سال‌های تحصیلی باشد. در برخی مطالعات نظیر مطالعه **Kafi** و همکاران (۳۴) نیز نشان داده شده است که سازگاری تحصیلی معمولاً در سال‌های ابتدایی ورود به دانشگاه در پایین‌ترین سطح قرار دارد و با گذر زمان و افزایش تعاملات اجتماعی و مهارت‌های خودتنظیمی بهبود می‌یابد. همچنین، نتایج پژوهش **Credé** و همکاران (۳۵) نیز تأیید می‌کند که سازگاری تحصیلی پدیده‌ای پویاست که در طول زمان با بهبود مهارت‌های مطالعه، مقابله با استرس، و رشد هویت تحصیلی افزایش می‌یابد.

اگرچه، در مطالعه حاضر، تفاوت معناداری بین دانشکده‌ها از نظر سازگاری تحصیلی مشاهده نشد؛ دانشجویان دانشکده‌های بهداشت و پزشکی بالاترین میانگین نمرات سازگاری را داشتند. این امر ممکن است با ویژگی‌های شخصیتی و انگیزش تحصیلی در رشته‌های مختلف مرتبط باشد که در مطالعه مشابه **Gurung** و همکاران (۳۶) نیز گزارش شده است (۳۷). از طرفی دیگر، تحلیل‌های انجام شده نشان داد که تفاوت معناداری بین مقاطع تحصیلی مختلف از نظر سازگاری تحصیلی وجود ندارد اما دانشجویان کاردانی به‌طور میانگین نمره بالاتری نسبت به دانشجویان مقاطع کارشناسی و پزشکی عمومی داشتند. این موضوع می‌تواند ناشی از تفاوت در ماهیت برنامه درسی و بار تحصیلی در مقاطع مختلف باشد. در برخی مطالعات، رابطه معناداری بین سازگاری تحصیلی و سطح تحصیلات و مقطع تحصیلی دانشجویان گزارش شده است (۳۸) و در برخی دیگر چنین رابطه‌ای مشاهده نشده است که در تبیین این یافته می‌توان گفت که با پیشرفت تحصیلی و ارتقای سطوح تحصیلی در برخی رشته‌ها با توجه به مدت زمان زیاد تحصیل، تجربیات افراد نیز افزایش می‌یابد و با کسب اعتمادبه‌نفس، تصویر و دیدگاه مثبتی از خود ایجاد می‌کنند که احتمال موفقیت تحصیلی و سازگاری آن‌ها با محیط آموزشی را افزایش می‌دهد و منجر به افزایش سازگاری تحصیلی می‌شود (۲۷).

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی مطالعه، جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل نتایج و نگارش مقاله مشارکت داشته‌اند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان از کلیه دانشجویانی که در این پژوهش شرکت کردند صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنند.

تعارض منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تعارض منافع برای انتشار مقاله ندارند.

حمایت مالی

این مطالعه توسط طرح پژوهشی شماره ۴۰۳۰۰۰۱۷۹ توسط دانشگاه علوم پزشکی زابل تأمین مالی شده است.

ملاحظات اخلاقی

این مطالعه با کد IR.ZBMU.REC.1403.127 در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی زابل به تصویب رسید. ضمن اینکه، پرسشنامه‌ها بدون نام تکمیل شد و افراد قبل از تکمیل پرسشنامه، رضایت آگاهانه خود را به صورت کتبی بیان کردند.

بین سن و سازگاری تحصیلی، همبستگی معناداری مشاهده نشد. این یافته را می‌توان با این واقعیت توضیح داد که سن بالاتر با افزایش تجربیات زندگی همراه است که منجر به اهداف مشخص‌تر، بهبود شرایط مالی، ثبات تحصیلی و زندگی بالاتر و استرس کمتر می‌شود و در نتیجه سازگاری اجتماعی بهتری را به همراه دارد. در نتیجه، دانشجویان مسن‌تر سازگاری بهتری با محیط دانشگاه دارند (۳۹) که می‌تواند منجر به رفتارهای سازگاران‌تر با محیط شود. از سوی دیگر، رابطه معنادار ضعیف در این مطالعه ممکن است به دلیل توزیع نسبتاً فشرده‌ی سنی در میان جامعه آماری دانشجویان جوان علوم پزشکی نیز باشد. چراکه، در این گروه تفاوت سنی محدود و اغلب در بازه ۱۸ تا ۲۵ سال بوده است. در مجموع، به نظر می‌رسد تمرکز بر رشد مهارت‌های روان‌شناختی، راهبردهای مقابله‌ای، و تقویت مهارت‌های خودتنظیمی در همه‌ی ترم‌ها، به‌ویژه در سال‌های ابتدایی ورود به دانشگاه، می‌تواند اثربخش‌تر از اتکا به عوامل جمعیت‌شناختی صرف باشد (۲۸).

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد سازگاری تحصیلی بیش از آن‌که تحت تأثیر عوامل بیرونی قرار گیرد، متأثر از توانمندی‌های فردی، شناختی و روانی دانشجویان باشد. بنابراین، دانشگاه‌ها می‌توانند با فراهم کردن خدمات مشاوره‌ای و کارگاه‌های مهارت‌آموزی، دانشجویان را در مسیر سازگاری بهتر با چالش‌های تحصیلی یاری دهند.

References

1. Clinciu AI. *Adaptation and Stress for the First Year University Students*. Procedia - Social and Behavioral Sciences. 2013;78: 718-22.
2. Ding F, Curtis F. *'I feel lost and somehow messy': a narrative inquiry into the identity struggle of a first-year university student*. Higher Education Research & Development. 2021;40(6): 1146-60.
3. Tinto V. *Reflections on Student Persistence*. Student Success. 2017;8(2): 1-8.
4. Yadak S. *The Impact of the Perceived Self-Efficacy on the Academic Adjustment among Qassim University Undergraduates*. Open Journal of Social Sciences. 2017;05: 157-74.
5. Al Juboori R, Barker D, Kim YJ. *Predictors of Academic Adjustment Among International Students in Rural Southern USA*. International Journal of Environmental Research and Public Health [Internet]. 2025; 22(2):253.
6. Kristiana IF, Karyanta NA, Simanjuntak E, Prihatsanti U, Ingarianti TM, Shohib M. *Social Support and Acculturative Stress of International Students*. Int J Environ Res Public Health. 2022;19(11).
7. Gyasi-Gyamerah K, Osafo J, Gyasi-Gyamerah AA, Boadu ES. *Examining acculturative stress among international students in Ghana using an interpretative phenomenological approach. Unpacking the social support systems*. Plos One. 2024;19(9): e0311123.
8. Smith RA, Khawaja NG. *A review of the acculturation experiences of international students*. International Journal of Intercultural Relations. 2011;35(6): 699-713.
9. Pillay A, Ngcobo S. *Sources of Stress and Support among Rural-Based First-Year University Students: An Exploratory Study*. South African Journal of Psychology. 2010;40: 234-40.
10. Rahmadani A, Mukti Y. *Adaptasi akademik, sosial, personal, dan institusional: studi college adjustment terhadap mahasiswa tingkat pertama*. Jurnal Konseling dan Pendidikan. 2020;8: 159.
11. Mareza L, Nugroho A. *Minoritas ditengah mayoritas (strategi adaptasi sosial budaya mahasiswa asing dan mahasiswa luar jawa di ump)*. Sosiohumaniora: Jurnal Ilmiah Ilmu Sosial dan Humaniora. 2017;2.
12. Mutambara J, Veni B. *An Analysis of the Factors Affecting Students' Adjustment at a University in Zimbabwe*. International Education Studies. 2012;5.
13. Kim T. *Adapting to new environments: A study of acculturation processes and coping strategies among US undergraduate students studying in South Korea*: University of Pennsylvania; 2024.
14. Kim J, Park S-H, Kim M. *Stress-Related Growth Associated With Acculturation and Mental Health Among International Students*. Journal of Humanistic Psychology. 2021;65(3): 478-501.
15. Bulmer M. *The social basis of community care* 2015. 1-247 p.
16. Nina Permata S, Muhammad A, editors. *Environment and Differences of Self Adjustment Ability Between Students of Natural Sciences Programs and Students of Social Sciences Programs*. Proceedings of the 2nd International Conference on Social Sciences Education (ICSSE 2020); 2021 2021/02/24: Atlantis Press.
17. Fitri R, Ratna Kustanti E. *Hubungan antara efikasi diri akademik dengan penyesuaian diri akademik pada mahasiswa rantau dari indonesia bagian timur di semarang*. Jurnal EMPATI. 2020;7: 491-501.
18. Schneiders AA. *Introductory psychology; the principles of human adjustment*. Oxford, England: Rinehart; 1951. xv, 461-xv, p.
19. Can N, Kalkan B. *Adaptation of the Turkish language version of the Inventory of New College Student Adjustment: The roles of resilience and social self-efficacy in college adjustment*. International Journal of Contemporary Educational Research. 2021;8(2): 1-12.
20. Song X, Hu Q. *The relationship between Freshman students' mental health and academic achievement: chain mediating effect of learning adaptation and academic self-efficacy*. BMC Public Health. 2024;24(1): 3207.
21. Zhu Y, Lu H, Wang X, Ma W, Xu M. *The relationship between perceived peer support and academic adjustment among higher vocational college students: the chain mediating effects of academic hope and professional identity*. Frontiers in Psychology. 2025;Volume 16 - 2025.
22. Davis JM. *The impact of orientation programming on student success outcomes at a rural community college*: Eastern Kentucky University; 2013.
23. Farahbakhsh k. *Construction and standardization university students adjustment test (ASD)*. Quarterly of Educational Measurement. 2011;2(6): 1-28.

- 24.Rezaie A, Yahyazadeh H, Pravin S. *The effectiveness of training of effective communication and assertiveness skills and social adjustment of medical students*. Shenakht Journal of Psychology Psychiatry. 2015;1(3): 15-30.
- 25.Karimi Mirzanezam A, Ghahramanian A, Ghafourifard M, Davoodi A, Bagheriyeh F, Hajieskandar A. *Nursing students' perception of the clinical learning environment and its impact on academic adjustment: a cross-sectional descriptive study*. BMC medical education. 2024;24(1): 1543.
- 26.Al Qaisy M. *Adjustment of College Freshmen: the Importance of Gender and the Place of Residence*. International Journal of Psychological Studies. 2010;2.
- 27.Khateeb db. *Student's Adjustment to college life at Albalqa Applied University. Published in the American International Journal of contemporary Research. Vol. 2. No. 11. November. 2012*. 2012.
- 28.Maqbool H, Mahmood K, Muhammad S, Zaidi SM, Ajid A, Javaid Z, et al. *The Predictive Role of Social Support in Social Adjustment and Academic Achievement among University Students*. 2021.
- 29.Rezaie A, Yahyazadeh H, Pravin SJSJoP, Psychiatry. *The effectiveness of training of effective communication and assertiveness skills and social adjustment of medical students*. 2015;1(3): 15-30.
- 30.Atteraya MS. *Acculturation Stressors and Academic Adjustment among Nepalese Students in South Korean Higher Education Institutions*. Int J Environ Res Public Health. 2021;18(12).
- 31.Azizi Ganjehei F, Rahimian Boogar I. *The Role of Death Anxiety, Fear of Infected by COVID-19, Perceived Social Support and, Resilience in Predicting Adjustment Disorder*. Journal of Sabzevar University of Medical Sciences. 2024;31(2): 158-69.
- 32.Ghasemi Roshanavand F, Abtahi Ayuri SH, Atarodi A, Mohammadzadeh A, Keshtkar Dastni M, Nazemi SH, et al. *The Survey of Educational Status and Some Related Factors in Students of Paramedical Faculty of Gonabad University of Medical Sciences*. gums-rme. 2022;14(2): 21.
- 33.Friedlander LJ, Reid GJ, Shupak N, Cribbie R. Social support, self-esteem, and stress as predictors of adjustment to university among first-year undergraduates. ACPA Executive Office; 2007. p. 259-74.
- 34.Kafi S. *Comparison of academic adjustment in male and female students of guilan university*. Counseling Research Year. 2011;9(36): 127-40.
- 35.Credé M, Niehorster S. *Adjustment to College as Measured by the Student Adaptation to College Questionnaire: A Quantitative Review of its Structure and Relationships with Correlates and Consequences*. Educational Psychology Review. 2012;24(1): 133-65.
- 36.Gurung R. *How Do Students Really Study (and Does It Matter)?* Communication Education Communication Education Journal of Personality Teaching of Psychology Communication Quarterly Communication Education. 2002;2: 149-55.
- 37.Yousef P, Khawlah D, Al-tkhayneh K, Tamim M, Jabarah A. *Compatibility with University Life for Al Ain University Students in Light of a Number of Demographic Variables*. 2020: 682-96.
- 38.Malau-Aduli BS, Adu MD, Alele F, Jones K, Drovandi A, Mylrea M, et al. *Adjusting to university: Perceptions of first-year health professions students*. PLoS One. 2021;16(5): e0251634.
- 39.Ramsay S, Jones E, Barker M. *Relationship Between Adjustment and Support Types: Young and Mature-aged Local and International First Year University Students*. Higher Education. 2007;54(2): 247-65.

Investigating the Academic Adjustment Status and Related Factors in Students of Zabol University of Medical Sciences

Hamidian M (Msc Student)¹, Mazidimoradi A (Msc)², Jor A (Msc)¹, Salehiniya H (PhD)³, Saravani S (PhD)⁴, Gazmeh H (BA Student)¹, Shahabinia Z (Msc)^{5*}

¹ Nursing Group, School of Nursing and Midwifery, Zabol University of Medical Sciences, Zabol, Iran.

² Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran.

³ Associate Professor of Epidemiology, Department of Epidemiology and Biostatistics, School of Health, Social Determinants of Health Research Center, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

⁴ Department of Social Medicine, School of Medicine, Zabol University of Medical Sciences, Zabol, Iran.

⁵ Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Received: 09 June 2025

Revised: 24 Sep 2025

Accepted: 15 Dec 2025

Abstract

Introduction: Academic adjustment is a crucial component of student success in the university environment. Identifying the precise factors influencing this adjustment can aid targeted planning in the field of educational psychology. Therefore, this study aimed to evaluate the level of academic adjustment and its related factors among medical sciences students in Zabol, Iran.

Method: This descriptive-analytical cross-sectional study was conducted on 220 students. Academic adjustment was measured using the Student Academic Adjustment Questionnaire developed by Farahbakhsh and colleagues. Data analysis was performed with using Independent T-test, analysis of variance, and Pearson's correlation coefficient at a significance level of less than 0.05.

Results: In this study, 57.9% of the participants were female, 90.6% were single, 68.3% resided in student dormitories, 60.9% were enrolled in the Faculty of Nursing, 35.6% were in semesters 7 and 8, and 69.3% were undergraduate students. The mean academic adjustment score was 72.86 ± 11.83 , which was significantly higher in males compared to females ($P = 0.012$). There were no significant differences in academic adjustment scores based on marital status, place of residence, semester, faculty, educational level, or age ($P > 0.05$).

Conclusion: Academic adjustment among these students was at a relatively favorable level, with gender being a significant influencing factor. It appears that focusing educational and counseling programs on enhancing psychological skills and individual adaptability of students can be effective in improving academic adjustment.

Keywords: Academic Adjustment, Students, Medical Sciences

This paper should be cited as:

Hamidian M, Mazidimoradi A, Jor A, Salehiniya H, Saravani S, Gazmeh H, Shahabinia Z. *Investigating the Academic Adjustment Status and Related Factors in Students of Zabol University of Medical Sciences*. J Med Edu Dev 2025; 20(3): 1269-1279.

* Corresponding Author: Tel: +989154980243, Email: Shahabiniaz@gmail.com